

Reenunțarea poruncilor pentru Paști (Exodul 12:43 13:10)

Secțiunea de față cuprinde o a treia enunțare a legilor privitoare la Paști, în special în Exodul 13:3-10. Aici găsim legile generale, interzicerea folosirii drojdiei în timpul sărbătorii, porunca de a-i învăța pe urmași, semnificația Paștilor și aceea de a celebra această sărbătoare pentru totdeauna. În Exodul 12:43-49 sunt enunțate porunci noi, mai detaliate, prin care se specifică cine și cum sunt cei care au voie să ia parte la sărbătoare.

12:43. Domnul a zis lui Moise și lui Aaron: "Iată porunca privitoare la Paști: nici un străin să nu mănânce din ele."

Una din învățăturile de bază ale secțiunii care ne stă înaintea constă în a stabili cine are voie și cine nu are voie să participe la sărbătoare. Setul de legi începe printr-o poruncă negativă: "**nici un străin să nu mănânce din ele**". Cuvântul străin se referă la o persoană care nu face parte din poporul Israel, dar locuiește temporar în mijlocul poporului lui Dumnezeu (vezi Deuteronom 23:20). Această persoană nu are religia Domnului și nu este beneficiară a legământului. Participarea la celebrarea Paștilor este rezervată israeliților.

Verbul "a mânca" este urmat de prepoziția *b'* și de sufixul pronominal "din ele". Utilizarea partitivă a prepoziției este cea care sugerează "ideea de acțiune desfășurată asupra a ceva anume, având însă și sensul secundar de participare la ceva".³⁹ Astfel că parte din

interdicție este ca nici un străin să nu ia parte în nici un eveniment al sărbătorii comunitare a Paștilor.

12:44-45. Să tai împrejur pe orice rob cumpărat cu bani și apoi să mănânce din ele. Veneticul și simbriașul să nu mănânce.

Afirmația din versetul 43 este detaliată acum în aceste două versete. Principiul general este: "Nici un străin să nu mănânce din ele" (adică din Paști, 12:43). Există însă o excepție de la regulă: sclavii poporului Israel care fuseseră tăiați împrejur fac parte acum din poporul legământului și pot participa la ceremonie. Acest privilegiu este în concordanță cu poruncile referitoare la circumcizie din Geneza 17:12-13.

Două din grupurile de oameni care nu se află sub legământ sunt "**veneticii și simbriașii**". Primii sunt persoane care au o relație temporară cu poporul Israel, mult mai puternică decât au "străinii" la care se face referire în 12:19. Al doilea grup este format din muncitorii angajați să lucreze pentru poporul Israel. Aceste grupuri nu au nici un fel de devotament religios pentru Domnul și de aceea nu au acces la sărbătoare.

12:46. Să nu le mănânce decât într-o singură casă; să nu luați deloc carne afară din casă și să nu zdrobiți nici un os.

Porunca de a nu zdrobi nici un os al jertfei de Paști a primit diverse interpretări. R. de Vaux, spre exemplu, susține că "oasele jertfei de Paști nu aveau voie să fie rupte pentru ca Dumnezeu să poată readuce animalul la viață, adică pentru a asigura fertilitatea turmei".⁴⁰ El trage această concluzie pe baza unor aparente similarități cu ritualurile arabe moderne. Sarna afirmă că legea le interzice evreilor să rupă oasele pentru "a nu scoate măduva".⁴¹ Carnea animalului trebuia să fie suficientă. Nici una din aceste interpretări nu are în spate însă dovezi suficiente de puternice.

G. A. Barton sugerează anumite paralelisme între această

activitate"și unele obiceiuri cunoscute în Egiptul antic".⁴² Argumentul său însă nu este convingător.

M. Noth dă cea mai echilibrată interpretare a acestei interdicții.⁴³ Faptul că animalul era întreg simboliza caracterul comunitar al jertfei; cu alte cuvinte, ea simbolizează unitatea familiei la închinare.

Finalul acestui verset este citat în Ioan 19:36, cu ocazia crucificării lui Cristos. Ideea este că Isus este Mielul pascal (vezi 1 Corinteni 5:7). Leon Morris folosește următoarele cuvinte: "La instituirea acestei jertfe s-a dat ordinul ca nici un os să nu fie rupt. Dacă aceasta este aluzia, atunci Ioan Îl vede pe Isus ca jertfa perfectă de Paști".⁴⁴

12:47. Toată adunarea lui Israel să facă Paștile.

Spre deosebire de grupurile de străini menționate în versetele 43 și 45, întreaga "adunare a lui Israel", fără nici o excepție, trebuie să ia parte la masa de Paști. Se pare că această expresie îi cuprinde pe toți cei tăiați împrejur (adică toți cei care poartă semnul legământului) împreună cu soțiile și copiii lor, adunați laolaltă pentru închinare. Septuaginta folosește în locul acestei expresii cuvântul "sinagogă", care are un sens asemănător.

12:48. Dacă un străin, care va locui la tine, va vrea să țină Paștile Domnului, orice parte bărbătească din casa lui va trebui tăiată împrejur; apoi se va apropia să le facă și va fi ca și băștinașul; dar nici un netăiat împrejur să nu mănânce din ele.

Cuvintele din deschiderea acestui verset reprezintă în ebraică un joc de cuvinte: "Dacă un locuitor care va locui la tine ..." Locuitorul este diferit de străinul din versetul 43. Cel dintâi a trăit în țară alături de poporul Israel pentru ceva vreme. El s-a stabilit în țară și de aceea beneficiază de anumite privilegii. Locuitorul ca rezident se bucură de drepturile de asistență, protecție și participare religioasă. El are dreptul

de a culege spice (Leviticul 19:10; 23:22), de a beneficia de zeciuială (Deuteronom 14:29), de anul sabatic (Leviticul 25:6) și de cetățile de scăpare (Numeri 35:15).⁴⁵ Cu toate acestea, el nu poate participa la ținerea Paștilor decât dacă este tăiat împrejur.

Acest verset are implicații în viitor. El prevestește ceea ce a fost afirmat în versetul 25, adică stabilirea lui Israel în țara unde curge lapte și miere.

Cuvântul pentru "tăiat împrejur" este, în ebraică, un infinitiv absolut. Aici utilizarea sa este cu sens legislativ; cu alte cuvinte, el reprezintă o poruncă.⁴⁶

12:49. Aceeași lege va fi pentru băștinaș ca și pentru străinul care va locui în mijlocul vostru.

În original, propoziția începe prin cuvintele: "O singură Tora va fi pentru ..." Termenul "Tora" înseamnă "poruncă / învățătură / lege". În topica propoziției, "o singură Tora" stă înaintea verbului pentru a ieși în evidență.

Această lege universală este că circumcizia reprezintă o condiție necesară pentru participarea la Paște. Ea se aplică israeliților "băștinași" precum și "străinilor". În cadrul Pentateuhului, acești doi termeni sunt adeseori folosiți în contrast cu rolul de incluziune (Leviticul 16:29; Numeri 9:14; 15:29).

O (singură) Tora este un substantiv la feminin însoțit de un adjectiv la feminin. În acest verset însă, el solicită un verb la masculin. Unii susțin că aceste cazuri în care genul sau numărul predicatului care urmează diferă de cel al subiectului se datorează în parte greșelilor din text.⁴⁷ Concluzia aceasta este probabil greșită. Mai degrabă, această prioritate a genului masculin se datorează în parte "caracterului androcentric intens al lumii biblice ebraice".⁴⁸ Aceasta este ceea ce gramaticienii numesc uneori "genul principal".

12:50. Toți copiii lui Israel au făcut cum poruncise Domnul lui Moise și lui Aaron; așa au făcut.

Acest verset conține repetarea verbală cu scopul de accentuare. În original el sună astfel: **"Toți copiii lui Israel au făcut după cum poruncise Domnul lui Moise și lui Aaron, așa au făcut."** Construcția și vocabularul versetului constituie o expresie tipică pentru cartea Exodul (vezi 7:10; 12:28 și comentariul asupra versetului 7:6). Acest stil caracteristic dezvăluie o ascultare totală față de Cuvântul lui Dumnezeu.

12:51. Și chiar în ziua aceea, Domnul a scos din țara Egiptului pe copiii lui Israel, după oștile lor.

Vezi comentariul asupra versetelor 40-41.

13:1-2. Domnul a vorbit lui Moise și a zis: "Pune-Mi deoparte ca sfânt pe orice întâi-născut, pe orice întâi-născut dintre copiii lui Israel, atât dintre oameni cât și dintre dobitoace: este al Meu."

Cuvintele adresate de Dumnezeu direct lui Moise formulează un principiu general. Fiecare întâi-născut de parte masculină, om sau animal, trebuie "dedicat" lui Dumnezeu. Verbul înseamnă "a pune deoparte". În acest verset el are forma de imperativ Piel, astfel că reprezintă porunca de a pune ceva în acțiune.

Probabil că această activitate este o critică la adresa altor culturi antice din Orientul Apropiat. Se cunoaște că statutul preferențial era acordat întâiului-născut în Nuzi, Siria, Babilon și Palestina.⁴⁹ Poziția de întâi-născut era considerată ca atrăgând automat după sine un tratament special și anumite privilegii speciale. Cu alte cuvinte, bărbatul cel mai în vârstă se naștea cu anumite drepturi și de aceea este pus deoparte încă de la naștere. În acest verset vedem că drepturile întâiului-născut nu erau de la sine presupuse, ci au fost oferite de mâna lui Dumnezeu.⁵⁰

Primele două versete din capitolul 13 par scoase din context. Versetele următoare, de la 3 la 10, tratează din nou subiectul poruncilor referitoare la Paște. Abia în versetul 11 autorul detaliază legile privitoare la întâii-născuți. Există însă o legătură importantă între Paște și dedicarea întâilor-născuți. În Egipt, Dumnezeu omorâse întâii-născuți ai egiptenilor, atât ai oamenilor cât și ai animalelor; acum El îi răscumpără pe întâii-născuți ai lui Israel care Îi aparțin Lui!

13:3. Moise a zis poporului: "Aduceți-vă aminte de ziua aceasta, când ați ieșit din Egipt, din casa robiei; căci cu mână puternică v-a scos Domnul de acolo. Să nu mâncați pâine dospită."

Este a treia oară când Moise dă porunci pentru Paște.⁵¹ Este un exemplu de repetiție cu rolul de subliniere. Paștele era ziua cea mai importantă din istoria lui Israel. Era ziua de naștere a unei națiuni care nu mai trăia sub asuprire. *Pesach* era pentru evrei simbolul libertății, eliberării și răscumpărării.

Afirmția lui Moise începe cu porunca "aduceți-vă amine".⁵² Termenul ebraic este un infinitiv absolut folosit ca imperativ emfatic. În astfel de construcții gramaticale, "el exprimă în general porunci divine și / sau profetice".⁵³

Țara Egiptului este numită "casa robiei". Sarna face un comentariu interesant asupra acestei denumiri: "Ea și-ar putea găsi originea în obiceiul egiptean de a stabili echipele de muncitori în sate aflate în apropierea locului unde se desfășura proiectul care le era încredințat. Aceste sate erau complet împrejmuite cu ziduri. O astfel de construcție a fost dezgropată la Deir el-Medinah, lângă Teba. Ea era destinată muncitorilor care construiau mormintele regale din Valea Regilor. În ochii sclavilor israeliți, un astfel de sat putea părea o uriașă "casă a robiei".⁵⁴

13:4. Astăzi ieșiți, în luna spicelor.

Luna în care a avut loc exodul se numește "Abib". Acesta este un cuvânt folosit mai devreme cu referire la recolta de orz care era în spic, adică era gata de seceriș (vezi 9:31). Inscripția palestiniană numită Calendarul Ghezer (din 925 î.d.Cr.) folosește și ea același termen pentru luna în care se recoltează orzul.⁵⁵ În Palestina, orzul se recoltează în luna aprilie.

Versetul 4 începe prin cuvântul "astăzi". În Pentateuhul ebraic samaritean, acest cuvânt apare la finalul versetului 3, care ar suna astfel: "Să nu mâncați pâine dospită astăzi". Această modificare a textului este însă inutilă, deoarece "astăzi" a mai fost folosit în narațiune exact cu privire la ziua plecării (12:41; 13:3).

13:5. Când te va duce Domnul în țara canaaniților, hetitilor, amoritilor, heviților și iebusiților, pe care a jurat părinților tăi că ți-o va da, țară unde curge lapte și miere, să ții următoarea slujbă în luna aceasta.

Aceasta este o reenunțare a promisiunii din Exodul 3:8, 17. Dumnezeu este pe cale să își îplinească planurile pe care le anunțase mai devreme poporului Său.⁵⁶ Singura diferență importantă între versetul de față și cele dinainte este că acum nu mai sunt menționați fereziții. Aceasta nu constituie însă o problemă, deoarece lista este formală și nu este necesar ca fiecare grup să fie inclus de fiecare dată (vezi comentariul asupra versetului 3:8).

Expresia ebraică pentru "să ții următoarea slujbă" reprezintă o construcție gramaticală ce poate fi tradusă literal astfel: "să servești următoarea slujbă". Se poate să fie vorba de un joc de cuvinte în relație cu versetul 3, unde Egiptul este numit "casa robiei" (folosind o altă formă a aceluiași cuvinte ca și cele din versetul 5). Este scoasă din nou în evidență una din temele principale ale cărții Exodul: evreei nu sunt obligați să le slujească egiptenilor, ci Domnului și numai Lui.

13:6. Timp de șapte zile să mânânci azime; și în ziua a șaptea să fie o sărbătoare în cinstea Domnului.

Atât Septuaginta cât și Pentateuhul ebraic samaritean folosesc expresia: "timp de șase zile să mânânci". Se pare că această traducere avea scopul de a păstra concordanța cu Deuteronom 16:8 care spune: "Șase zile să mânânci". Alte texte din Tora precizează însă o perioadă de șapte zile în care nu era voie să se mănânce *mātsāh* (vezi Leviticul 23:6). Discrepanța aceasta nu constituie în realitate nici o problemă. Singura întrebare este dacă a șaptea zi trebuie inclusă în perioada de interdicție a consumului de pâine dospită. Este evident că trebuie (vezi următorul verset), iar acest lucru este subînțeles uneori în Tora, iar alteori nu.

În ebraică, numărul șapte simbolizează de multe ori desăvârșirea, plinătatea. Aici, Paștele își atinge apogeul în ziua a șaptea. Este o zi de sărbătoare în care toți oamenii se strâng pentru o adunare sfântă (vezi Deuteronom 16:8, unde expresia "adunare de sărbătoare" este folosită cu referire la evenimentul Paștilor).

13:7. În timpul celor șapte zile să mâncați azime; să nu se vadă la tine nimic dospit, nici aluat, pe toată întinderea țării tale.

Vezi comentariul asupra versetului 12:15. Singura adăugire la poruncile anterioare referitoare la azime este aceea că înainte porunca era ca israeliții să nu aibă pâine dospită în casele lor. Acum vedem o altă poruncă prin care această pâine nu avea ce căuta "pe întinderea țării". Expresia este folosită în Vechiul Testament în principal pentru teritoriul pe care l-a dat Dumnezeu lui Israel în țara Canaan (de ex., Iosua 12:2; 16:2-8).

13:8. Să spui atunci fiului tău: "Aceasta este spre pomenirea celor pe care le-a făcut Domnul pentru mine, când am ieșit din Egipt."

Izbăvirea din Egipt trebuie nu doar povestită copiilor, ci și explicată.⁵⁷ Avem aici o justificare simplă pentru sărbătorirea Paștilor de-a lungul istoriei: aceea de celebrare a ceea ce Dumnezeu a făcut

pentru evrei eliberându-i din Egipt. Pentru copii, învățătura nu trebuie să fie mai complicată de atât - răspunsul exprimă chiar esența problemei: salvarea.

Unii gramaticieni văd în acest verset o alterare a textului, din pricina folosirii particulei "spre pomenirea / astfel ca / deoarece" ca pronume relativ.⁵⁸ Deși o astfel de utilizare este neobișnuită, ea nu este neapărat semnul necesității de modificare a textului. Versetul are un înțeles clar în forma actuală.

13:9. Să-ți fie ca un semn pe mână și ca un semn de aducere aminte pe frunte între ochii tăi, pentru ca legea Domnului să fie totdeauna în gura ta; căci cu mână puternică te-a scos Domnul din Egipt.

Conform interpretării talmudice, aceasta este o referire la purtarea filacteriilor⁵⁹, adică a fâșiilor de piele purtate de închinător pe brațe și pe cap și care conțineau copii ale textului din Exodul 13:1-10 și diferite alte pasaje. Filacterele sunt purtate în timpul rugăciunii de dimineață. Dovezile în sprijinul acestei practici provin indirect din perioada celui de-al doilea Templu, vremea Vechiului Testament neoferind nici o confirmare a acesteia.

Porunca trebuie înțeleasă, probabil, în sens metaforic. Paștile trebuie să se afle înaintea ochilor și pe mâinile evreilor. Ele au un statut și o semnificație de profundă actualitate.

13:10. Să ții porunca aceasta la vremea hotărâtă, din an în an.

Ultimul verset din această secțiune îi îndeamnă pe evrei să sărbătorească Paștile pentru totdeauna. Versetul spune literalmente că ei ar trebui să țină sărbătoarea "din zile în zile". În ebraică, deasupra ultimului cuvânt se află semnul direcțional care în acest caz "poate indica progresia de-a lungul timpului".⁶⁰ (Compară cu utilizarea similară din Judecători 11:40.)

Aplicație

Această secțiune utilizează pentru prima dată conceptul punerii deoparte sau dedicării întâilor-născuți lui Dumnezeu. Ei Îi aparțin Lui deoarece El i-a cruțat în Egipt, atunci când a nimicit pe întâii-născuți ai egiptenilor (vezi discuția de mai jos, în versetele 10-16).

În Noul Testament, Isus, întâiul-născut al Mariei, este pus deoparte sau sfințit, în conformitate cu poruncile enunțate în Exodul: "Și, când s-au împlinit zilele pentru curățirea lor, după legea lui Moise, Iosif și Maria au adus Pruncul la Ierusalim, ca să-L înfățișeze înaintea Domnului, - după cum este scris în Legea Domnului: "Orice întâi-născut de parte bărbătească va fi închinat Domnului", și ca să aducă jertfă ... după cum este poruncit în Legea Domnului" (Luca 2:22-24). Luca citează chiar din Exodul 13:2 în prezentarea pe care o face acestui eveniment. În altă parte, Cristos este numit "cel întâi născut dintre mai mulți frați" (Romani 8:29).

Tot în Noul Testament, credincioșii sunt considerați întâi-născuți în virtutea unirii lor cu Cristos. Biserica celor întâi-născuți este cea pusă deoparte pentru Dumnezeu (Evrei 12:23). De fapt, numele pe care autorii Noului Testament îl dau de multe ori creștinilor este acela de sfinți (de ex., Romani 1:7; 1 Corinteni 1:2; Efeseni 1:1). În limba greacă, acest cuvânt înseamnă efectiv "cei puși deoparte". Astfel, creștinii se află într-o relație specială cu creatorul, o relație de dedicare. Noi suntem întâii-născuți ai lui Israel.